

támogatta. Felfuvalkodtak, és utálatos dolgokat műveltek előttem; azért elvettem őket, amikor ezt láttam.” Jézus (Mt 10,9–15) maga is osztja ezt a véleményt, miszerint Sodoma bűne a vendégszeretet és a kegyesség (heszed) hiánya volt: „Ne vigyetek magatokkal se aranyat, se ezüstöt, se rézpénzt az övetekben, se tarisznyát az útra, se két felsőruhát, se sarut, se botot: mert méltó a munkás a kenyerére. Ha pedig egy városba vagy faluba mentek be, tudjátok meg, hogy ki méltó ott erre, és maradjatok annál, míg csak tovább nem mentek. Amikor beléptek a házba, köszöntsétek a ház népét, és ha a ház népe méltó, szálljon rá békességetek, ha pedig nem méltó, békességetek térjen vissza rátok! Ha pedig valaki nem fogad be titeket, és nem hallgatja meg beszédeteket: menjetek ki abból a házból vagy városból, még a port is verjétek le lábatokról! Bizony mondom nektek: könnyebb lesz Sodoma és Gomora földjének az ítélet napján, mint annak a városnak.”

14. Követjük Jézus példáját, mikor egyes bibliai részeket és teológiai nézeteket elutasítunk, másokat megerősítünk. (Ezt ő maga is gyakran megtette.)

15. A fentiekből minél többet igyekszünk keresztyén testvéreinkkel közösségben végezni. Kerüljük, hogy kizárólag egyedül értelmezzük a Bibliát. (Sőt általában nyitottak vagyunk minderre zsidó és muszlim testvéreinkkel közösségben, mivel a „könyv többi népének” meglátásai gyakran felbecsülhetetlenek.)

16. Gyakran megismételjük ezeket a lépéseket, ahogy új ismeretekre és kutatási eredményekre teszünk szert. Tesszük mindezt abban a tudatban, hogy mindig találni fogunk olyat, amit addig nem vettünk észre.

forrás: 2019. február 28. - KötőSzó

SIMONYI GYULA

A(Z ÖRÖKKÉ) TÚLÉLÉS KERESZTÉNY KULTÚRÁJA

Vigyázat, mindannyian örültek vagyunk!

Van egy jó hírünk, az evangélium, és van egy rossz hírünk is, a valóság. A médiának általában egyik sem kell.

Egy varsói teológus találkozáson hallottam egy ottani paptól egy kis mesét. Valami elzárt völgyben él egy nép, amelyet a körülményei azzal sújtanak, hogy a tápláléka mérgezett, és elmeelborulást okoz. Amikor erre rájönnek, akkor a papok, a vezetők, az értelmiség összejön, és megbeszéli, hogy nekik nagyon mértékletesen kell táplálkozniuk, hogy viszonylag tiszta maradjon a fejük. És önekik kell őrizni annak a tudatát, hogy mindannyian örültek vagyunk. Erre mindig újra figyelmeztetniük kell önmagukat és a többieket!

Nemzetközileg is jól ismert Szent-Györgyi Albertnek az Örült majom című könyve. Ő, mint Nobel-díjas biológus, azt vizsgálja, miért viselkedik az ember örült módon. Miért pusztítja el magát az emberiség? Nem kell itt statisztikákat és riasztó jeleket sorolnom, az elmúlt hét előadásaiban rengeteg ponton előkerült, hogy egy globális méretű válság van és nem túl sok a remény az emberiség túlélésére. Milyen keresztény kultúra képes a túlélés esélyeit növelni?

Négy történelmi fázis a keresztény kultúrában

Nagy vonalakban történelmileg négyfajta keresztény kultúrát különböztetnék meg: a kezdeti evangéliumit, utána a konstantini korszak kultúráját, a jelenlegi harmadikat úgy jellemezném, hogy beletörődés az örült majom kultúrájába, és végül egy negyediket, a túlélés kultúráját, amelyhez el kell érünk. (Ezt természetesen nem pusztán evilági értelemben értem, hanem egy örökkévaló túlélésről van szó.)

Mi ez a jelenkori beletörődés az örültségbe és miben különbözik a konstantini korszak kultúrájától?

Az örültség kiterjedése az erőszak területén

Az evangéliumi erőszakmentesség feladása után a konstantini kor teológusai megpróbálták az erőszakot szelídíteni, valamiféle szabályrendszerbe szorítani. Ez volt az igazságos háború elmélete. Ezen jól láthatjuk, hogy annak a korszaknak vége. Legalább ebben a században már a keresztények nem vallják az igazságos

háború elméletét sem. Annak alapvető sarkpontja volt, hogy a nem harcolókat nem szabad bántani. Ezt természetesen mindig megszegték, de a tömegpusztító fegyverek kialakulásával magát az elvet is nyíltan feladták, hadicéllá vált a népirtás az ellenség hátszágában. Ennek következtében a civil áldozatok aránya már az I. világháborúban jelentős volt, de a másodikban már több mint 50%, és a mai fegyveres konfliktusokban 90% felett van.

Anyósom kétgyerekes fiatal anyaként elvesztette az egyik lábát Budapest bombázásakor. Számomra mindig érthetetlen volt, hogy képesek keresztény katonák ledobni egy bombát. Ágoston vagy István király hangosan tiltakozna végig ebben a században az ellen a hadviselés ellen, amibe a mai keresztények beletörődnek. Volt egy tábori püspökünk a II. világháborúban, Dr. Hász Istvánnak hívták, az 1942-ben kiadott honvéd imakönyvben "szent" háborúra uszít, és lábbal tiporja a lelkiismereti szabadságot, amikor kárhózzal fenyegeti meg azokat a katonákat, akik szökni merészelnek a gyilkolás kötelezettsége elől. Ma újra van tábori püspökség, anélkül, hogy a hitleri háborút megáldó elődtől elhatárolná magát. Két hónapja tartottak egy lelkigyakorlatot bevonulóknak, ahol nem engedték meg, hogy a civil szolgálat lehetőségéről szó essen. Az indoklás az volt, hogy ez "megzavarná a fiatalok lelkiismeretét".

Tehát a konstantini kultúrának már rég vége. Ma már az igazságos háború elméletét legföljebb a katonaságot megtagadók egy része vallja. A háború olyanná vált, mint amikor két részeg ember nem az utcán verekszik össze, hanem elmennek egymás házába és egymás családját agyonverik. A katonák már rég nem egymással harcolnak, hanem egymás népét pusztítják.

Az örültség kiterjedése a gazdaság területén

Egy másik mérföldkő a konstantini kultúra és a mai örült majom kultúra között a pénzről való gondolkodás megváltozása. Például az ószövetségtől kezdve egészen a XVIII. századig tiltott volt a kamat. Miért baj, hogy ma nem az? Világméretű adósságválság keletkezett. A harmadik világ a 80-as évtizedben kifizette az adósságának a másfélszeresét, és közben ezáltal az adóssága kétszeresére nőtt. E tekintetben Magyarország (és általában a kormányok és önkormányzatok, hiszen a világot már a multik kormányozzák, nem a kormányok) éppen az adósok közé tartozik. Mit visszafizettünk már a rendszerváltás óta, és mégis folyton nő az adósságunk. A világot pénzügyi, kereskedelmi, jogi, gazdasági eszközökkel szipolyozzák ki.

Az örült majom kultúra teljesen természetesnek veszi ezeket a múltbeliekhez képest iszonyatosan hatékony kizsákmányolási formákat, amelyek egyben a természet és a jövő generációk kizsákmányolásai is. A Bibliának ezzel szemben van egy tanítása a Jubileumról. Legalább ötven évenként helyre kell állítani a testvériesen osztozó társadalmat. El kell engedni minden adósságot. A szociális kérdésekben elkötelezett II. János Pál a 2000. évre készüléskor egyre jobban hangsúlyozza a Jubileum tanítását. A Biblia tulajdon-fogalma teljesen más, mint a kapitalizmusé: csak sáfárkodás, nem jogosít fel visszaélésre (mint a római jog), a tulajdon valójában Istené, az ő céljait kell szolgálnia. A személyi tulajdonon túlmenő magántulajdon jogtalan.

Gigantománia helyett stabilitásra törekvés

Az örült majom kultúra halálkultúra. Látszólag jó dolgokat is tesz, de rövidlátóan. Szent-Györgyi Albert szerint azért vagyunk örült majmok, mert az évmilliók során kifejlődött agyunk nem arra készült, amire jelenleg szükség lenne. A szemünk nem képes követni a puskagolyót. Túl gyors a mozgása. Az agyunk nem képes követni a jelen változásait. Túl gyorsak. Általában nem vagyunk mi rosszak, csak egyszerűen képtelenek vagyunk felfogni a helyzetünket.

Csak amikor már bekövetkezik a baj, akkor döbbenünk rá, hogy képtelenek voltunk a helyzet súlyosságát és a változások horderejét fölfogni. Ezért a túlélés kultúrájának egyik fontos jellemzője egyfajta önmérséklet. Állandóan figyelmeztetnünk kell magunkat és másokat, hogy ne hozzunk nagy horderejű döntéseket, mert nem vagyunk képesek felfogni, hogy mit csinálunk és mit okozunk. Ez egyszerűen a kor tudományának, technikájának, gazdaságának a következménye. Óvatosan bánjunk a szibériai folyók visszafordításával, meg a hasonló gigantomániás tervekkel. Mondhatnék nyugati példákat is. Az egész fogyasztói világgazdaság örült, mint Sztálin volt.

Kényszerít valami bennünket a gigantomániára? Mi kényszerítette Nagy Sándort és a történelem ezernyi hasonló tömeggyilkosát, hogy pusztítson és rabigába hajtson népeket és területeket? Egy halálkultúra, amelyben ez nem gonosztettnek számított, hanem dicsőségnek, sőt esetleg szentségnek. Egy halálkultúra, amely a fogyasztás, a szaporodás és az erőszak korlátlan növelésének bűvöletében él.

Ne magunkért tüntessünk, hanem a jövő generációkért!

A szakszervezetek küzdenek, a munkások sztrájkolnak, mindenki tárgyal. Ha ez azt jelenti, hogy mindenki magasabb bért akar, több fogyasztást, akkor ez is az örültség része. Ha felismerjük a helyzetünket, ha kőkorszaki agyunkkal mégis sikerül megsejtenünk a folyamatok irányát és súlyát, akkor nem több fogyasztást akarunk! A valóság, a rossz hír, amit az elején mondtam, az, hogy a dáridónak vége. Amit századunknak különösen a második felében az észak-atlanti civilizáció csinált, a fogyasztás ezen orgiájának vége. Földünk túlterhelődött és a nyomor világméretűvé vált. Nincs több talaj, víz, levegő, energiaforrás, ásványkincs, személerakóhely. Ne reméljünk több fogyasztást, jobb életszínvonalat! Most már mindig csak rosszabb lesz anyagilag, amíg az emberiség életstílusa meg nem változik! Hiába küzdünk magasabb bérért.

Azért kell küzdenünk, hogy az emberiség élősdiretege, kb. egyötöde, amely több mint 80 %-át fogyasztja el az anyagi javaknak és több mint 80 %-át okádja ki a szennyezésnek, ne folytathassa ezt. Nem azért kell küzdenünk, hogy mi is beszállhassunk ebbe, mert akkor végképp tönkremegy a Föld, hanem azért kell, hogy ők se tehessék meg.

A Dallas a legnézettebb műsor Magyarországon. Követendő eszmény, a bálványozott gazdagok élete. Meg kell értenünk, hogy ezek az emberiség gonosztevői, vérszívói, zsarnokai, örültjei. Az a túlélés kultúrája, ha nem csatlakozni akarunk Európához, hanem Európával együtt csatlakozni akarunk a harmadik világhoz. A riói egyezmény (1992) szerint az Európai Közösség állampolgárainak az energiafogyasztásukat egyharmadára kell csökkenteniük a klímaváltozás lassítása érdekében. Maguk se tudják, hogy fogják ezt megcsinálni, de muszáj. Nincs más kiút.

Nem az anyagiak bőségében áll az ember élete

Szomorú hír, hogy nincs többé fogyasztás azon a szinten, ahogy az a világ mai három grófi uradalmában (Európai Közösség, Észak-Amerika, Japán és az ázsiai kistigrisek) folyik. Már a mi gyerekeinknek sem áll ez a rendelkezésükre. Mit mondhatunk nekik?

Mit akarhatott Isten, amikor egy véges bolygóra helyezte az embert? Egy olyan emberiség szerepelhetett a terveiben, amely egyensúlyba hozza szaporodását és fogyasztását a Föld eltartóképességével, és e stabilitás mellett a lélek, a szellem, a szerelem, barátság, közösség, az alkotás, a természet, a szépség, a csend, a

művészet, még hosszan sorolhatnám: a nem-anyagi dimenziók végtelen kincseire törekszik.

De mit mondhatunk a nyomorultaknak, akiknek az az elemi anyagi szint sincs meg, ami elősegíti a nem-anyagi gazdagságot? Jézus a szegényeket boldognak mondta, de az éhezőket nem. Azokat mondta boldognak, akik enni adnak az éhezőknek. És a gazdagokat sem mondta boldogoknak, ellenkezőleg, azt kiáltotta feléjük, hogy jaj nekik! Az Ő gondolkodás-, beszéd- és életmódját kell követnünk. Minderről prófétai lendülettel kell beszélni, mert óriásiak az ellenerők, még az egyházakon belül is.

Love, not war!

Szeress, ne háborúzz! Ölelj, ne ölj! A rossz hír az, hogy a fogyasztás orgiájának vége. A jó hír az, hogy ugyanakkor a nem anyagi dimenziókban végtelen lehetőségeink vannak. És ez megint nem kell a médiának, mert nem hisz benne, de mégis ezt kell megtanulnia az emberiségnek, mert csak ez az útja annak, hogy az ember végtelen fejlődési vágya ne harchoz és környezetpusztuláshoz vezessen.

A nem anyagi örömök közt a szexualitás nagyon fontos szerepet tölt be, tehát itt is a keresztény kultúrának a konstantini antiszex berögződésekből a mostani zűrzavaron túl egy olyan túlélési kultúrába kell átmennie, ahol a szexualitást, mint az egyik legfontosabb, a teremtésből fakadó örömforrást, szeretetörömöt, nem anyagi fogyasztói örömöt értékeljük.

Ennek a Teremtés megőrzése szempontjából is nagy jelentősége van, hiszen az emberiségnek nem csak a fogyasztásában, de a népesedésében is stabilitásra kell eljutnia.

A profitra irányuló piacgazdaság a halálkultúra része

Talán furcsán hangzik, de a piacgazdaság jelen formája elvileg rossz. Ezt már Arisztotelész megállapította, amikor kétféle gazdaságot különböztetett meg. Az egyik az emberi szükségletek kielégítésére irányul, a másik profithalmozásra. Arisztotelész szerint ezt az utóbbit akkor három területen lehetett megfigyelni: a kalózkodásban (amennyiben ezt gazdasági tevékenységnek tekintjük), a fegyverkereskedelemben és a luxusjavak nagytávolságú kereskedelmében. Arisztotelész megjövendölte, hogy ha ez a fajta gazdaság egyszer eluralkodik, az az emberiség végét jelentheti.

Korunkra a profit vált a gazdaság mozgatójává. Ez a piacgazdaság csak fizetőképes keresletet elégít ki. Ha a gazdagnak bérnyilkosra van szüksége, kap a pénzért. Ha a szegénynek kenyérre van szüksége, nem kap, mert nem fizetőképes a kereslete. Ez a piacgazdaság elvileg rossz.

A nemzetiségi érzés szerepe az emberiség megmentésében

A nemzeti érzés egy normális formájának nagyon fontos szerepe van az emberiség fennmaradásában. A Coca-cola civilizáció valójában Coca-in civilizáció: a fogyasztás szenvedélybetegség. Ez az észak-atlanti civilizáció uniformizálja a világot, pusztítja az emberiség sokféleségét, ami igen veszélyes folyamat.

Nézzünk egy párhuzamot. Az élővilágot fenyegető egyik legnagyobb veszély a fajgazdagság (biodiverzitás) rohamos csökkenése. Gyorsuló ütemben halnak ki a fajok. Egy sokmillió fajból álló ökoszisztéma meglehetősen stabil, szinte minden katasztrófát kibír, mert mindig akad néhány százezer faj, amely képes alkalmazkodni a változó körülményekhez. Egy kis változatosságú ökoszisztéma ezzel szemben nagyon sérülékeny, egy nagyobb környezeti változás az egész rendszer pusztulását okozhatja.

Hasonlóképpen, az emberiségnek, hogy fennmaradjon, hallatlan sokféleségre van szüksége. Kétszáz állam, az semmi. A nemzetállamokban gondolkodás eltorzítja a sokféleséget. Minden embernek, így a románoknak is érdekük, hogy virágozzék a csángó és a székely kultúra. Minden embernek, így a magyaroknak is érdekük, hogy virágozzék a vend, a cigány, a palóc kultúra. Ez a mikro-nemzeti érzés, az emberiség kulturális sokféleségének őrzése, létfontosságú. Minden törzsre, nyelvre, ősi művészetre, játéokra, az egyszerű és örömteli élet minden szokására, a szeretet, nevelés, családi és közösségi élet mindenféle bölcsességére, a természettel való harmonikus együttélés minden mesterfogására, minden kis nemzetiség kultúrájára óriási szükség van.

Az emberi faj jelen dominanciaszintjén a létharc öngyilkosság

A harmadik világ támogatását két évvel ezelőtt is említettem előadásomban a Pax Romana kongresszuson. Az egyik hozzászóló hazaárulónak becézett emiatt, hogy a rászoruló magyarok elől Indiába küldjük a pénzt. De ma már csak akkor van túlélés, ha nem nemzetben, hanem emberiségben gondolkodunk.

A nemzetiségi kultúrák sokféleségére is éppen az emberiség érdekében van szükség.

Az élővilágban a létharc és az együttműködés egyensúlyban van. Az emberi faj viszont olyan dominánssá vált, hogy nem engedheti meg magának a létharc jelenlegi szintjét. A vegyi, biológiai vagy atomfegyverek jól mutatják, hogy ilyen "fejlettségi" szinten már nincs győztes: a marakodás az összes feleket és magát a bolygót veszélyezteti. Kőkorszaki agyunk ezt nehezen ismeri fel, hát még azt, hogy ma már háború sem kell a teljes pusztuláshoz: elég hozzá a gazdasági "aki kapja marja" harc vagy a nemzetek közti szaporodási verseny is.

A média görccsei

Az örült majom kultúra és a túlélés kultúrája közt óriási a különbség, a váltás teljes gondolkodásmód változtatást kíván. A média, s azon belül a katolikus média is, igen nehezen barátkozik a paradigmaváltás elkerülhetetlenségével. A magyar katolikus médiában is megfigyelhető, hogy erőszakmentességről, harmadik világ támogatásról, környezetvédelemtől, demográfiai stabilitásról nemigen lehet szólni. Többnyire a Bokor körül kialakult görccsök háttérben is a konstantini, az örült majom és a túlélés kultúráinak óriási különbségei és feszültsége húzódik meg.

Hogy csak az egyik legártatlanabb, hiszen karitatív témát említsem, a magyar egyházvezetésnek a túlélés kultúrájában a Nyugattól koldulásról át kell állnia a harmadik világ támogatására. Két évtizede támogatunk egy jezsuita iskolarendszert Indiában, amelynek a vezetője már kétszer is itt járt Magyarországon. És ez a szegény jezsuita, aki Indiában 90 bennlakásos iskolában 15 ezer gyereket nevel, azért nem kap Magyarországon katolikus nyilvánosságot, mert a nyomorult húsz éve a Bokortól fogad el adományokat.

Ha már a Bokrot megemlítettem, hozzá kell tennem: nehogy valaki azt higgye, hogy most itt a Bokor kapott nyilvánosságot a Pax Romanán. Véleményem szerint ehhez egyszer meg kell hívni Bulányi Györgyöt előadni, aki közel van a nyolevnanhoz, úgyhogy talán nem olyan sokáig kellene ezt halasztgatni.

Még egy példa a katolikus médiának erről a görccséről. Megjelent a katolikus lexikon első kötete, Bokor címszó nélkül. Úgy látszik, objektív tudományos tárgyilagossággal nézve a magyar egyház történetében ilyen nem is létezett. Évtizedekig megtapasztalhattuk, hogyan nyomorítja meg az ideológia nevében gyakorolt

cenzára a tudományos munkát. Kik merészelik ezt a gyakorlatot folytatni egyházunkban?

IFOR vagy NATO?

Tegnapelőtt Kaposváron láthattuk az ideiglenesen hazánkban állomásozó NATO csapatokat. Akárhány amerikaival találkoztam az utcán, megkérdeztem őket, tudják-e mi az igazi IFOR. Némelyek szinte menekültek (talán az a tapasztalatuk, hogy a "bennszülöttek" szitkozódnak velük). Elmagyaráztam nekik, hogy az IFOR a világ egyik legnagyobb és legrégebbi vallásos békemozgalma, a Kiengesztelés Nemzetközi Szövetsége (International Fellowship of Reconciliation), amelynek közel ötven országban száznegyvenezer tagja van és 77 éves története során hat tagja kapott Béke Nobel-díjat (köztük Albert Schweitzer és Martin Luther King) és hogy a NATO teljesen jogtalanul használja ezt a nevet. Nos, ezt a hírt már sikerült két katolikus lapba is röviden betenni, de a katolikus újságíró szövetség választmányában amikor ezt az IFOR-ügyet elmondtam, összesen három kolléga mondta a tizenötből azt, hogy jó, ezt le lehet közölni. Mert a kőkorszaki agy (teljesen tévesen) úgy érzi, hogy a NATO közelebb áll a szentistváni hagyományhoz, mint az IFOR. (Hogy az evangéliumhoz mi áll közelebb, az katolikus berkekben ritkán téma.) Hasonlóan jártam az atomfegyverek betiltásáért folyó nemzetközi akcióval. Hiába szólal fel ennek érdekében az ENSZ-ben a Vatikán, a magyar katolikus lapok egyike sem hozta le az aláírható szöveget.

Igazságosság, béke és a Teremtés megőrzése

A túlélés kultúráját jellemezhetjük ezekkel a szavakkal is. Valamikor a nyolcvanas évek második felében elindult a nyugati keresztények közt egy ökumenikus folyamat. Zsinati folyamatnak (Conciliar Process) is mondják. Hármass célkitűzésével szokták jellemezni: Igazságosság, béke és a Teremtés megőrzése. 1989-ben Bazelben volt egy összeurópai találkozója, és a második jövő nyáron lesz Grazban. Nagyon jó lenne, ha a magyar és a kelet-európai egyházakból jelentős részvétel lenne. Szívesen adok részletesebb tájékoztatást személyesen vagy levélben (BOCS Alapítvány, 8003 Szfvár, Pf. 7.) azoknak, akik szeretnék részt venni a folyamatban vagy a találkozón.

Remény

A remény Isten mérhetetlen nagyságából fakad. Nem szabad hurrá-optimistáknak lennünk. A valóság az, hogy az emberiségnek nagyon kicsi az esélye a

túlélésre. Ha ezt elfedjük, akkor nem elég riasztó, nem elég ébresztő a szavunk. Iszonyú bajok vannak, csak a kis kőkorszaki agyunk nehezen fogja fel.

A remény tehát Isten mérhetetlen nagyságából fakad. Milyen gazdagnak éreznék magunkat, ha miénk lenne egy sziget, vagy lenne egy saját Balatonunk. Nos, Isten igencsak nagystílusú volt a teremtésben. Mindannyiunkra, a Földön élő összes emberre csak a mi Tejútrendszerünkben jut legalább 10-20 naprendszer. És ha valakinek ez nem elég, még 20-30 más galaxis is jut fejünként. És Isten többmilliárd évet várt, míg élővé alakult a Föld, és millió évek óta segíti az ember kifejlődését. Mérhetetlen idő és mérhetetlen világ. Ha nem is sok esélyünk van a túlélésre itt a jelen földi helyzetben, bízhatunk Istenben, hogy ebben a hatalmas, nagystílusú teremtésben megvannak az eszközei, hogy az örült majmot valamilyen módon tovább nevelgesse, tanítsa a szeretetre. De ez a remény nem arra való, hogy belenyugodjunk a katasztrófákba, hanem hogy erőt adjon megtenni a magunk dolgát.

*A Miskolci Nyári Egyetemen 1996-ban elhangzott előadás.
Megjelent az Új Holnap 1997. januári számában.*

DSIDA JENŐ

NAGYCSÜTÖRTÖK

Nem volt csatlakozás. Hat óra késést jeleztek és a fullatag sötétben hat órát üldögéltem a koczárdi váróteremben, nagycsütörtökön. Testem törött volt és nehéz a lelkem, mint ki sötétben titkos útnak indult, végzetes földön csillagok szavára, sors elől szökve, mégis szembe sorssal s finom ideggel érzi messziről nyomán lopódzó ellenségeit. Az ablakon túl mozdonyok zörögtek, a sűrű füst, mint roppant denevérszárny, legyintett arcul. Tompa borzalom fogott el, mély állati félelem. Körülnéztem: szerettem volna néhány szót váltani jó, meghitt emberekkel, de nyirkos éj volt és hideg sötét volt, Péter aludt, János aludt, Jakab aludt, Máté aludt és mind aludtak... Kövér csöppek indultak homlokomról s végigcsurogtak gyűrött arcomon.

X-X-X-X